

Manda Svirac

U početku bijaše riječ – Kršćanski simboli u hrvatskoj tradicijskoj kulturi

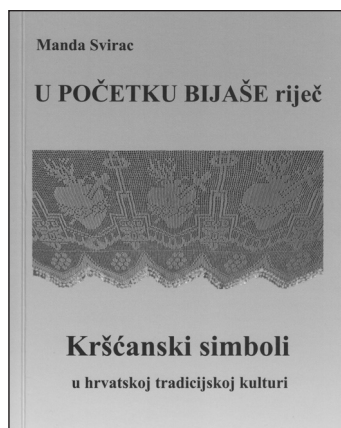
„Družina” – čuvari tradicije hrvatskih obiteljskih zadruga, Zagreb, 2023.

Knjiga prvo pozornost privlači interesantnim naslovom, gdje u nizu riječi pisanih velikim tiskanim slovima nalazimo „malu” riječ. Autorica u predgovoru razjašnjava da nije riječ o slučajnom propustu, nego se „riječ” odnosi na riječ i jezik Hrvata još prije nego što su pokršteni, za razliku od Riječi kojom evanđelist Ivan misli na Krista.

Autorica dr. sc. Manda Svirac kao profesorica na Filozofskom fakultetu u Zagrebu na Odsjeku za etnologiju i kulturnu antropologiju predavala je, između ostalog, i kolegij Kršćanska simbolika u hrvatskoj tradiciji, stoga joj je ova tematika vrlo bliska. Za početak čitatelja uvodi u opise općih i kršćanskih simbola, simbolike i simbolizma za lakša daljnja razmatranja i razumijevanje teksta, jer smatra da su simboli okosnica i vodiči stvaralačkog života.

Knjiga je podijeljena u tri cjeline: Hrvati i kršćanstvo, Hrvatska tradicijska baština i kršćanstvo te Dragutin Lerman i Aleksandar Gahs – odabrani primjeri hrvatskih istraživača o dalekim narodima i njihovo nadahnuće kršćanstvom.

U prvom dijelu piše o povijesti Hrvata, tradicijskoj kulturi kao načinu života, navikama i narodnim običajima koji se prenose s generacije na generaciju. Posebnost naše hrvatske (i slavonske) tradicijske kulture osobita je prožetost kršćanskim simbolima. Posebno ističe kako je važno upoznavanje djece i mladih s cjelovitom kulturnom baštinom, ne samo proizvoljno odabranim aspektima. Tradicijska kultura značajno je oblikovala



generacije prije nas, stoga je mladim generacijama nužno njezino poznavanje za razumijevanje vlastitog identiteta, ali i njegovo prezentiranje i prenošenje onima koji dolaze nakon njih.

Drugi dio posvećen je prožimanju hrvatskih liturgijskih simbola i tradicijskog umijeća, što se posebno ogleda u rukotvorinama i slikarstvu. Mnoštvo vjerskih simbola i motiva nalazimo na tkanim i/ili vezenim prekrivačima Slavonije, Baranje i Srijema, a jedan takav primjerak autorica je izabrala i za naslovnicu knjige – pokrivač za krevet iz Vođinaca s motivom probodenog srca Blažene Djevice Marije u tehnici kukičanja. Česti motivi na prekrivačima za krevet, jastučnicama, oltarnicima i antependijima jesu kalež s hostijom, vinova loza, ovce/janjići, anđeli, križevi i sl. Isprepletenost sakralnog i profanog ogleda se i u običajima vezanim za uskršno, božićno i novogodišnje razdoblje kojima se pridavala velika važnost. Postupanja iz vjerskih/religijskih aspekata isprepletena su u tolikoj mjeri sa svakodnevnim životom da je teško zamisliti kako bi ovi dani u godini izgledali bez tih običaja. Shodno tome, autorica donosi i pregled „pravila tradicijskog odijevanja” od došašća do Duhova na primjeru sela oko Vinkovaca, čija nošnja pripada tzv. vinkovačkom tipu nošnje. Na temelju vlastitog istraživanja zaključuje da je odijevanje pratilo liturgijski kalendar te da je postojao određen ritam koji se vjerno pratio.

Posljednji dio knjige posvećen je prilogima dvojice Požežana o kulturi afričkih naroda Konga te njihovim doprinosima u istraživanju drugačije kulture, ali i promicanju vlastite.

Kroz 224 stranice autorica provlači pitanje identiteta, poznavanja sebe i svojih predaka, ali i našeg prezentiranja drugima te potiče na promišljanje tradicijske kulture s nekoliko različitih stajališta. Iako je naglasak na uskoj povezanost religijskih vrijednosti i obilježja s tradicijskom kulturom koji se prožimaju u različitim oblicima i aspektima, knjiga donosi vrlo filozofsko promišljanje kulture prošlosti i sadašnjosti za budućnost.

Ivana Dević